

Protocol
medicijn verstrekking
en
het verrichten van
medische handelingen
Rotterdamse Vereniging voor Katholiek Onderwijs

Protocol medicijn verstrekking en het verrichten van medische handelingen

Inhoudsopgave

- Inleiding. pag. 3
- Het kind wordt ziek op school. pag. 4
- Het verstrekken van medicijnen op verzoek. pag. 5
- Medische handelingen. pag. 6

Bijlagen:

1. Formulier voor: “het kind wordt ziek op school”.
2. Toestemmingsformulier voor: “het verstrekken van medicijnen op verzoek”.
3. Richtlijnen: “hoe te handelen bij een calamiteit”.

Dit protocol is vastgesteld op 7 september 2010.

Inleiding

Onderwijspersoneel wordt regelmatig geconfronteerd met leerlingen die klagen over pijn die meestal met eenvoudige middelen te verhelpen is, zoals: hoofdpijn, buikpijn, oorpijn of pijn ten gevolge van een insectenbeet.

De schoolleiding krijgt steeds vaker het verzoek van ouder(s)/verzorger(s) om hun kind de door een arts voorgeschreven medicijnen toe te dienen. (Voor de leesbaarheid van het stuk zullen we hierna spreken over ouders wanneer wij ouder(s) of verzorger(s) bedoelen).

Een enkele keer wordt werkelijk medisch handelen van onderwijspersoneel gevraagd, zoals het geven van sondevoeding, het toedienen van een zetpil of het geven van een injectie.

De schoolleiding aanvaardt met het verrichten van dergelijke handelingen een aantal verantwoordelijkheden. Het personeel begeeft zich dan namelijk op een terrein waarvoor het, in de meeste gevallen, niet gekwalificeerd is.

Met het oog op de gezondheid van kinderen, maar ook in verband met de aansprakelijkheid is het van groot belang de in dit protocol weergegeven regels goed op te volgen. Leraren en schoolleiding moeten zich realiseren dat, wanneer zij fouten maken of zich vergissen, zij voor deze handelingen aansprakelijk gesteld kunnen worden.

Met dit protocol geeft de RVKO, middels de handreiking aan scholen, aan hoe in voorkomende gevallen te handelen.

De drie te onderscheiden situaties zijn:

- Het kind wordt ziek op school.
- Het verstrekken van medicijnen op verzoek.
- Het verrichten van medische handelingen.

In de eerste situatie wordt het kind ziek tijdens schooltijd of krijgt een ongeluk(je). Het personeel moet dan direct bepalen hoe te handelen.

Bij de tweede situatie (het geven van medicijnen) kan de directie de keuze maken of medewerking wordt verleend. Voor de individuele leraar geldt dat hij mag weigeren handelingen uit te voeren waarvoor hij zich niet bekwaam acht.

De derde situatie (het verrichten van medische handelingen) is voor het personeel van de RVKO niet toegestaan.

Het standpunt van de RVKO met betrekking tot de drie genoemde situaties laat onverlet dat er zich acute situaties kunnen voordoen waarin direct handelen vereist is. Ook in dergelijke situaties dient het landelijke alarmnummer 112 gebeld te worden. Indien de komst van hulpdiensten te lang duurt en/of direct handelen noodzakelijk is, dient, zo mogelijk in overleg met de directie, door een personeelslid dat een EHBO-diploma heeft of een BHV-opleiding heeft genoten de meest adequate handeling verricht te worden.

Dit protocol pretendeert niet volledig te zijn, maar is een handreiking voor de meest voorkomende situaties.

Op de volgende pagina's wordt elk onderdeel beschreven. In de bijlagen vindt u het betreffende formulier. Deze dient u in voorkomende gevallen te gebruiken.

1. Het kind wordt ziek op school.

Regelmatig komt een kind gezond op school en krijgt het tijdens de schooluren last van hoofd-, buik- of oorpijn. Ook kan het bijvoorbeeld door een insect geprikt worden. Een leerkracht verstrekt dan soms - zonder toestemming of medeweten van ouders - een “paracetamolletje” of wrijft Azaron op de plaats van een insectenbeet.

In het algemeen is een leraar niet deskundig om een juiste diagnose te stellen. Een leerkracht kent de eventuele bijwerkingen en allergische reacties die het middel kan opwekken bij het kind niet. Ook kan de dosering van een tablet te groot zijn voor het lichaam van het kind, zodat een overdosis gegeven kan worden, met alle gevolgen van dien.

Uitgangspunt moet zijn dat een kind dat ziek is naar huis moet en dat zonder overleg met de ouders of een arts geen medicijnen worden verstrekt.

De schoolleiding zal in geval van ziekte altijd contact op moeten nemen met de ouders om te overleggen wat er moet gebeuren: “Is er iemand thuis om het kind op te vangen? Wordt het kind gehaald of moet het thuis gebracht worden? Moet het naar de (huis)arts?” etc. Stuur een kind nooit onder schooltijd zonder begeleiding van een volwassene naar huis!

Gezien het voorgaande is het van groot belang dat u de privé en zakelijke telefoonnummers van de ouders altijd paraat heeft.

Problematisch is het wanneer de ouders en andere, door de ouders aangewezen, vertegenwoordigers (zie bijlage 1) niet te bereiken zijn. Het kind kan dan niet naar huis gestuurd worden. Ook kunnen de medicijnen niet met toestemming van de ouders verstrekt worden. In zo'n situatie dient altijd contact opgenomen te worden met een arts, bij voorkeur de eigen huisarts. Indien een andere arts dan de eigen huisarts geraadpleegd wordt, zijn de gegevens zoals vermeld op bijlage 1 van groot belang.

Het blijft zaak het kind voortdurend te observeren. Enkele zaken waar u op kunt letten zijn:

- Toename van pijn;
- misselijkheid;
- verandering van houding (bijvoorbeeld in elkaar krimpen);
- verandering van de huid (bijvoorbeeld erg bleke of hoogrode kleur);
- verandering van gedrag (bijvoorbeeld onrust, afnemen van alertheid).

Alleen bij kleine wondjes mag gebruik gemaakt worden van pleisters, mits een kind hiervoor niet overgevoelig is (zie bijlage 1). Realiseert u zich dat u geen arts bent en raadpleeg, bij twijfel, altijd een (huis)arts.

2. Het verstrekken van medicijnen op verzoek.

Kinderen krijgen soms medicijnen of andere middelen voorgeschreven die zij een aantal malen per dag moeten gebruiken, dus ook tijdens schooluren. Te denken valt bijvoorbeeld aan puffjes voor astma, medicatie voor ADHD/ADD, antibiotica, een middel tegen epilepsie of hoestsiroop bij keelpijn. Ouders vragen dan aan de schoolleiding of een leerkracht deze middelen wil verstrekken. In deze situatie is de toestemming van de ouders gegeven. De medicijnen worden alleen verstrekt als het medisch noodzakelijk is dat de medicijnen onder schooltijd worden gegeven.

Het is in dit geval van belang de toestemming schriftelijk vast te leggen (zie bijlage 2).

Meestal gaat het niet alleen om eenvoudige middelen, maar ook om middelen die bij onjuist gebruik tot schade van de gezondheid van het kind kunnen leiden.

Leg daarom schriftelijk vast om welke medicijnen het gaat, hoe vaak en in welke hoeveelheden ze moeten worden toegediend en op welke wijze dat dient te geschieden.

Leg verder de periode vast waarin de medicijnen moeten worden verstrekt, de wijze van bewaren/opbergen en de wijze van controle op de vervaldatum. Ouders geven hierdoor duidelijk aan wat zij van de schoolleiding en de leerkrachten verwachten en die weten op hun beurt weer precies wat ze moeten doen en waar ze verantwoordelijk voor zijn.

Kinderen mogen in deze situaties de medicijnen niet zelf bij zich hebben. Dit om gevaar voor andere kinderen te voorkomen. De medicijnen dienen altijd onder de hoede van het verantwoordelijke personeelslid te zijn.

Wanneer het gaat om het verstrekken van medicijnen gedurende een lange periode, moet regelmatig met ouders overlegd worden over de ziekte en het daarbij behorende medicijngebruik op school. Een goed moment om te overleggen is wanneer ouders een nieuwe voorraad medicijnen komen brengen. Ook wijzigingen dienen schriftelijk vastgelegd te worden.

Enkele praktische adviezen:

- Neem de medicijnen alleen in ontvangst wanneer ze in de originele verpakking zitten en uitgeschreven zijn op naam van het betreffende kind.
- Lees goed de bijsluiter, zodat u op de hoogte bent van eventuele bijwerkingen van het medicijn.
- Noteer, per keer, op een aftekenlijst dat u het medicijn aan het betreffende kind gegeven heeft.
- Beperk het bewaren van medicijnen op school tot een minimum.
- Wijs één of twee medewerker(s) aan voor het beheer van de medicijnen.
- De medicijnen dienen in een afgesloten kast of koelkast te worden bewaard (de bureaulade gaat te vaak open, leerlingen kunnen er te gemakkelijk bij en is daarom niet geschikt).

Mocht de situatie zich voordoen dat een kind niet goed op een medicijn reageert of dat er onverhoopt toch een fout gemaakt wordt bij de toediening van een medicijn, bel dan direct met de (huis)arts of specialist in het ziekenhuis. Bel bij een ernstige situatie direct het landelijke alarmnummer 112. Zorg in alle gevallen dat u alle relevante gegevens bij de hand hebt, zoals: naam, geboortedatum, adres, huisarts en/of specialist van het kind, het medicijn dat is toegediend, welke reacties het kind vertoont (eventueel welke fout is gemaakt).

3. Medische handelingen.

Indien u twijfelt of een handeling een medische handeling is, dient u daartoe contact op te nemen met de plaatselijke GGD. Ook is het mogelijk dat een huisarts of specialist een verklaring afgeeft waarin vermeld staat of een handeling al dan niet een medische handeling is.

Wettelijke regels.

De Wet BIG (Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg) regelt de bevoegdheden en verantwoordelijkheden voor beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg en is niet bedoeld voor onderwijzend personeel. Bepaalde medische handelingen – de zogenaamde voorbehouden handelingen - mogen alleen worden verricht door artsen.

Anderen dan artsen mogen medische handelingen alleen verrichten in opdracht van een arts. Hij dient daartoe een bekwaamheidsverklaring af te geven. In zo'n situatie handelt iemand in opdracht van een arts, die hem bekwaam heeft verklaard voor het uitvoeren van die medische handeling.

Een leerkracht die zonder bekwaamheidsverklaring en/of zonder opdracht van een arts medische handelingen verricht is niet alleen civielrechtelijk aansprakelijk (betalen van schadevergoeding), maar ook strafrechtelijk (mishandeling). Het schoolbestuur is echter weer verantwoordelijk voor datgene wat de leraar doet. Het schoolbestuur kan als werkgever eveneens civiel- en strafrechtelijk aansprakelijk gesteld worden.

Wat betekent dit voor het personeel van de RVKO?

Het is voor het personeel van de RVKO niet toegestaan om medische handelingen te verrichten.

Hoe te handelen?

In deze gevallen dienen de handelingen op school te worden verricht door de Thuiszorg of door de ouders zelf. Indien ouders door b.v. het werk, niet in staat zijn zelf de benodigde medische handelingen te verrichten, kunnen zij voor de gewenste professionele ondersteuning een persoonsgebonden budget aanvragen. Ook dienen de ouders dan zelf zorg te dragen voor de professionele ondersteuner.

BIJLAGE 1:
Het kind wordt ziek op school

Toestemmingsformulier

(Eventueel te gebruiken als bijlage bij het inschrijfformulier van de school)

Het kan voorkomen dat uw kind gezond naar school gaat en tijdens de schooluren ziek wordt, zich verwondt, door een insect wordt geprikt of iets dergelijks. In zo 'n geval zal de school altijd contact opnemen met u of met een andere, door u aangewezen, persoon. Een enkele keer komt het voor dat deze personen niet te bereiken zijn. Als deze situatie zich voordoet zal de school contact opnemen met een arts, bij voorkeur de eigen huisarts. Indien een andere arts dan de eigen huisarts geraadpleegd wordt zijn onderstaande gegevens van belang. Wij verzoeken u, in het belang van uw kind, de vragen, voor zover bekend, zorgvuldig te beantwoorden.

Naam leerling:

_____

geboortedatum:

_____

adres:

_____

postcode: _____ plaats: _____

Naam ouder(s) /verzorger(s):

_____

telefoon thuis: _____ telefoon werk: _____

naam huisarts: _____ telefoon: _____

Te waarschuwen persoon, indien ouder(s) / verzorger(s) niet te bereiken zijn:

naam:

_____

telefoon thuis: _____ telefoon werk: _____

Mijn kind is overgevoelig voor de volgende zaken:

• Medicijnen:

naam: _____
_____
_____

• Ontsmettingsmiddelen:

naam: _____
_____
_____

• Smeerseltjes tegen bijvoorbeeld insectenbeten:

naam: _____
_____
_____

• Pleisters:

naam / soort: _____
_____
_____

• Overig:

naam: _____
_____
_____

Ruimte voor zaken die hierboven niet genoemd zijn:

_____
_____
_____
_____

U dient eventuele veranderingen zo spoedig mogelijk door te geven aan de directie. Het is zeer belangrijk dat deze gegevens actueel zijn.

Ondergetekende:

naam: _____

ouder/verzorger van: _____

datum: _____ plaats: _____

Handtekening: _____

BIJLAGE 2:
Het verstrekken van medicijnen op verzoek

Toestemmingsformulier

Ouder(s)/verzorger(s) zijn verantwoordelijk voor de juistheid van de verstrekte informatie en voor het doorgeven van wijzigingen met betrekking tot de verstrekte informatie.

Toestemming voor het toedienen van de hieronder omschreven medicijn(en) aan:

naam leerling: _____

geboortedatum: _____

adres: _____

postcode: _____ woonplaats: _____

zoon / dochter van: _____ (naam ouder(s) / verzorger(s))

telefoon thuis: _____ telefoon werk: _____

naam huisarts: _____ telefoon: _____

naam specialist: _____ telefoon: _____

De medicijnen zijn nodig voor onderstaande ziekte: _____

_____

Naam van het medicijn: _____

Medicijn dient dagelijks te worden toegediend op onderstaande tijden:

_____ uur _____ uur

_____ uur _____ uur

Medicijn(en) mogen alleen worden toegediend in de volgende situatie(s):

_____

_____

Dosering van het medicijn: _____

Wijze van toediening: _____

Wijze van bewaren: _____

Controle op vervaldatum door: _____ functie: _____

Ondergetekende, ouder / verzorger van genoemde leerling, geeft hiermee aan de school c.q. de hieronder genoemde leraar, die daarvoor een medicijninstructie heeft gehad, toestemming voor het toedienen van de bovengenoemde medicijnen:

Naam: _____

Plaats: _____ Datum: _____

Handtekening: _____

=====

MEDICIJNINSTRUCTIE

Er is instructie gegeven over het toedienen van de medicijnen op: _____ (datum)

door:

naam: _____ functie: _____

van: _____ (instelling)

aan: _____

functie(s): _____

van: _____ (naam + plaats school)

BIJLAGE 3:

Richtlijnen hoe te handelen bij een calamiteit t.g.v. het toedienen van medicijnen aan een kind

- Laat het kind niet alleen. Probeer rustig te blijven. Observeer het kind goed en probeer het gerust te stellen.
- Waarschuw een volwassene voor bijstand, bij voorkeur een personeelslid die BHV'er is (of laat één van de kinderen een volwassene ophalen waarbij u duidelijk instrueert wat het kind tegen de volwassene moet zeggen).
- Bel direct de huisarts en/of de specialist van het kind.
- Bel bij een ernstige situatie direct het landelijk alarmnummer 112.
- Geef door naar aanleiding van welk medicijn de calamiteit zich heeft voorgedaan.
- Zorg ervoor dat u alle relevante gegevens van het kind bij de hand hebt (of laat ze direct door iemand opzoeken) zoals:
  - Naam van het kind;
  - geboortedatum;
  - adres;
  - telefoonnummer van ouders en / of andere, door de ouders aangewezen, persoon;
  - naam en telefoonnummer van huisarts / specialist;
  - ziektebeeld waarvoor medicijnen nodig zijn.
- Bel de ouders (bij geen gehoor een andere, door de ouders aangewezen persoon):
  - Leg duidelijk uit wat er gebeurd is.
  - Vertel, indien bekend, wat de arts heeft gedaan/gezegd.
  - In geval van opname, geef door naar welk ziekenhuis het kind is gegaan.